

1530

Fos

(ALDC, IX, 2154. Fos [Part.])

El participi del llat. FŪNDĒRE, origen de *fondre*, era FŪS, que en cat. ant. va donar *fus* (com TŪ > *tu*; var. *fusa* [f.] 3, 7, 68, 143), conservat en bal., tort. i, fossilitzat en *sagi fus*, en val.; també en ross., on, per la seva documentació a mitjans del s. xv (veg. *Scripta* 2021), hem de pensar que és continuïtat de la forma clàssica i no tancament de l'analògica de *fondre*, *fos* (var. *fosa* [f.] 91, 118; *fost* 125, 130, *fosta* [f.] 125, amb *-t* analògica), que comença a substituir *fus* en els parlars del Principat, on avui es manté, tret d'algun topònim que ha congelat l'antiga forma (*Coma de [Neus] Fuses*, Pallars). Per a l'ús sintàctic de *fos/fus*, veg. mapa 1559.

Se separen d'aquestes formes tradicionals el ribagorçà *fonet* 93, de *foner*, per canvi de conjugació, i *fondi* 94, 100, adaptació del cast.-arag. *fundido*, com ho és el val. *fundit*, que es documenta tard (Escrig, 1851),

en procés de substitució de *fus* que trobem en la tradició lexicogràfica val. (Resa, 1555 [1929]; Ros, 1770; Sanelo 1805; Fuster, 1827-1830; Escrig, 1851; Martí Gadea, 1915). Pel que fa a l'alg. (85), en comptes de *fus* o *fundit*, que registra Sanna (1988), s'han elicitat els sinònims (o quasisinònims) *desquallat* (pron. *dascallat*), *escopiada* [f.] (pron. *ascupiara*), *fulminada* [f.] (pron. *fulminara*) i *brujada* [f.] (pron. *brujara*).

Com a mots en relació per a designar la 'làmpada elèctrica', notem *bombeta* 30, 34, 60, *bombilla* 119, 141; o un 'interruptor elèctric': *pera* 152, 153, 155, 177, *pereta* 156, *perilla* 158, 160, 162, 164, 174-176, 178, 179, 182.

Són formes normatives *fos* des del *DOrt*, 1917; *fus*, des del *DIEC*, 2007, que la *GIEC* (pàg. 290) accepta restringit als parlars balearics i que la *PEOLC Morfologia* (pàg. 28) considera de l'àmbit general.

